

RITKASÁGAINK

Nagy kulturális és középkor végi Buda egyetlen, s többé-kevésbé hiteles képe. De éppen ilyen érdekes művelődéstörténeti értékűek a könyvtár régi és ritka könyvei. Az 1500 előtt készült, de őnyomatványoknak nevezük, mert még felépítéskor, külsejükben őrzik a kézzel írott könyvek, a kódexek jellemvonásait. Dicsőesebbek, kimunkáltabbak, mint a következő századok tömegkönyvei. De tartalmuk is elég változatos. Régi görög, s latin szerzők, egyháziak művei, világhírnökök szerepelnek közöttük. S ez érthető is. Mert a kor, melyből származnak, a változás. Az alkonyodó középkor, s a virágjába szökkenő reneszánsz é, s hat egymás mellett, széneik már bennük élnek e könyvekben, s nem kevésben együtt mind a kettő.

Sokan azt hiszik, hogy e régi könyvek csak érdekességek, műkincsek, s tartalmuk már nem jelent semmit a ma embere számára. Pedig a régmúlt századok könyveiben kultúrátörténeti érték is. Tanítja annak az útnak, melyet az ember gondol az ő koráig ért. Hú forrásként tudósítást, hírt ad korámból, gondolatairól, hitéről és érzelmeiről, s oly hitelesen, mint semmi más. Persze azért a legtöbbjük múkinis is. A betűnek, a könyvet védő kötésnek éppúgy akadtak művészei, mint minden anyagnak, melyet az ember formálni akar és tud. Ennyire bonyolult, összetett jelenség tehát a könyv. S e tért sok remek darabunk bemutatásával, s elemzésével támaszthatnánk is alá. Erre azonban nincs térünk. Mégis — mint említettem — izelítől, mutatóként ismerjük meg közülük néhányat.

Az 1500 előtti időszak, tehát még az őnyomatványok kora, nagy könyvkiadások közé tartozott az 1493-ban nyomott Schedel-féle Világhírnök. Ez a mű az emberiség történetét mondja el a bibliai teremtéstörténet kezdeteitől a saját koráig. Számunkra azonban nem a szöveg része, hanem a képanyaga az érdekes. Ugyanis több száz fametszetet magyarázza, jeleníti meg a szövegét, s azok a maguk naiv, mesélgető modorukkal még az igazi középkor szellemét közvetítik számunkra. Lapjain felvonul az emberiség történetének minden nagy alakja, az ókori, s a középkori nagyok egyaránt, de azok is, kik csak a kor fantáziájának revevilágában éltek, a mesélő emberek, s fantomok egész raja: a kutyafejűek, a sok karúak, a hatyúnyakúak, s a többiek is mind. Tarka kavargásban gomolyog az egész, de éppen ezzel mutatja be a kor szellemének a lényegét: a naiv és hiszékeny tudáltságát, s azt a kritikátlan szemléletet, mely még válogatás nélkül együvé rakta a valóság és a fantázia termékeit.

S nekünk még külön is értékes kultúrátörténeti emlék ez a könyv. Ez őrizte meg a török dúlás előtti,

mához, egyre gazdagabb, árnyaltabb lesz az anyagunk. Jó néhány könyvünkben már a modern tudomány egyik vagy másik ágának megszületését, kibontakozását is nyomon kísérhetjük. Mint az anatómiát Vesalius nagy művében, a „de Humani corporis fabrica”-ban, mely mű a legművészebb, s egyben a legnagyobb értékűek egyike is, vagy mint a mikrobiológiát Leeuwenhoek holland nyelvű, gazdagon illusztrált kötetében.

A felsorolást, a példaként felvezetném. Mégis, nem akarom elmulasztani az alkalmat, hogy ne mutassam be a legérdekesebb könyveink egyikét. Nem nagyon régi, s külsejében is szerény. Nem illik bele a már tárgyalt könyvremek sorába, mégis tudományos, művelődéstörténeti értékében sokukat felülmúlja. Ezt a művet Lomonoszov írta, a nagy orosz tudós, költő és történész, s 1766-ban adták ki. A mű az orosz nép történetét mondja el a kezdetektől 1054-ig. Egy szovjet tudós látogatónk a múlt évben azt mondta, hogy e műért érdemes volt eljőnie Szegebre.

S ez is rávilágít a könyvtár jelentőségére. Mert gondolják el: 1766-ban elindult egy könyv a Néva partjairól, az akkori fiatal Szent Pétervárról, hogy ideérjen a Tiszán partjára. Kezeken, viszontagságokon és országhatárokon át, hogy végül itt, s nálunk tanúságot tegyen nemcsak Lomonoszov időlen nagyságáról, de a tudomány, s a könyvtár minden időket és népeket átfogó hatalmáról is.

Papp János

Az OTP-áruhitellevek beváltásáról

Az OTP-hitellevekre árusított cikkeket a lakosság eddig csak a kijelölt boltokban vásárolhatta meg. Ezt a boltkijelölési rendszert a Belkereskedelmi Minisztérium most megszüntette. Ezentúl az OTP-hitelleveket minden olyan boltban beváltják, amely árukereskedelmi akcióba bevont cikkeket hoz forgalomba. (MTI)

Ismeretlen tettek?

Megrongált telefon és a következmények

Szegeben, az Aradi vértanúk terén bosszusan csaptak be a nyilvános telefonfülké ajtáját egy fiatal nő. Telefonálni akart, de nem tudott. Valaki teletömölte a készülék érméket befogadó nyílását szeggel, gemkapocs-csal st. Újszegeben a védőnőképző intézet előtti telefonfülkében levették az erős láncra erősített kézibeszélőt. Ugyanez történt az Algyői úton és a Szege-d-állomás várótermében levő telefonfülkében is. Petőfitelepen a

11-es utcában egy ház bejáratánál elhelyezett készüléket rongáltak meg. Az SZTK rendelőintézetben levő nyilvános telefonfülkéből, sőt a központi postahivatal fülkésorainak egyikéből is kiszedték a mikrofont.

Kovács Odón, Újszege, Parajdi utca 4/a szám alatti olvasónk szerkesztőségünknek küldött levelében ugyan csak szóvá teszi a nyilvános telefonfülkékben történt rongálásokat. Ilyen vandalizmussal találkozunk — sajnos elég sűrűn — Horváth Mihály, a posta telefonközpontjának karbantartó szerelője

Ma már Szeged központja a város pereméről is elérhető nyilvános távbeszélőket. Nagy anyagi ráfordítással tette ezt lehetővé a posta. Soha nem tudni, hogy a szükség, a baj hova kopogtat be a legváratlanabb időpontban, amikor a mentőket kell hívni stb. Talán éppen a telefonok megrongálói egyikének forog az élete vesztésében, vagy hozzátartozójáé. Olykor a tűzoltóságra is szükség lehet, vagy a rendőrség beavatkozására, s talán a megrongált telefon mikrofonja és membránja éppen annak a zsebébe lapul, aki segítségre szorulna.

Dr. Hangai Emil, a postaigazgatóság távközlési osztályának csoportvezetője el-

Tovább gazdagodtak a vidéki városok

A Minisztertanács Tanácsszervek Osztályán összegezték a vidéki városok fejlesztésének elmúlt öt évi eredményeit. A felmérés adataiból kitűnik, hogy a második öt éves terv időszakában — nem végleges adatok szerint — több mint 9 milliárd 900 millió forintot költöttek

csaknem 54 és fél ezer állami lakást építettek a megyei és a járási jogú városokban.

Még így is valamivel kevesebb, mint 1200 új otthon átadásával adós maradt az

**Nagyarányú
közműfelesztés
Szegeben is**

építőipar, a beruházási összeg viszont körülbelül 64 millió forinttal haladta meg az előirányzatot. Ezzel egyidejűleg

magánérből kevés hűján 52 600 lakással gyarapodtak vidéki városaink.

A tanácsok a legtöbb helyen jelentős összegeket fordítottak az OTP sor- és társas-

ház-építési akciójának támogatására. Hajdúböszörményben például 1,7, Hajdúszoboszlón 3,

Szegeben pedig 7,7 millió forintot költöttek

az e célra kijelölt területek közművesítésére. A 177 ezer állami lakás megóvására, illetve karbantartására és felújítására 2 milliárd 100 millió forint jutott az elmúlt öt évben az illetékes tanácsok rendelkezésére álló összegekből.

A négy megyei jogú város közműhálózatának fejlesztésére

440 millió forintot fordítottak 1960 és 1965 között. A 306 millió forintot eredeti előirányzatot ugyanis időközben fölemelték, s ezzel lehetővé tették, hogy a tervezetnél mintegy 44 százalékkal több beruházást végezzenek el a települések el látásának ezen a fontos területén. Különösen

nagyszabású munkálatokra került sor Debrecenben és Szegeben.

Eddig a vidéki városok lakásainak 43 százalékát kapcsolták be a vízvezeték-hálózatba, 30 százalékát pedig a csatornahálózatba. Ugyanakkor gondot okoz, hogy bár tetemesen emelkedett a tanácsai vízművek termelése, még mindig elmaradt az ipari vízfogyasztás növekedésétől, s emiatt csökkent a lakosság részesedése.

Megháromszorozódott a vidéki városok vízműveinek termelése, s megkétszereződött azoknak a lakóknak száma, akiknek otthonában már csapból folyik a víz. (MTI)

ÚJ KÖNYVEK

MAGYARORSZÁG GAZDASÁGA
AZ ELSŐ VILÁGHÁBORÚ UTÁN

Berend T. Iván és Ránki György monográfiáját a Gazdaságtörténeti Értekezések című sorozat 4. köteteként adta közre az Akadémiai Kiadó. A könyv korabeli dokumentumok felkutatásával és feldolgozásával széles körű gazdaságtörténeti képét nyújtja a Horthy-rendszernek 1919-től 1929-ig. A szerzők elemzik a monarchia széthullását követő új területi és gazdasági feltételek között kialakult önálló állami élet változásait, kitérnek az ellenforradalmi rendszer gazdaságpolitikájának vizsgálatára, a gazdaság finanszírozásának problémáira és az ipari fejlődés kapcsán felvetődő követelményekre. Értékelik a nemzetgazdaság fejlődésének ciklusait, szerkezeti problémáit, főbb ágait, és a háború utáni társadalomban végbement változásokat, különös tekintettel a munkásosztály helyzetére. Az ötszáz oldalas tudományos munkát számos táblázat, orosz és német nyelvű összefoglaló, név- és tárgymutató, valamint válogatott mutató egészíti ki.

A MEZŐGAZDASÁGI NÉPESÉG
CSÜKKENÉSE MAGYARORSZÁGON

Igen érdekes és időszerű témát dolgozott fel az Akadémiai Kiadónál megjelent könyvében Sárfalvi Béla, a földrajzi tudományok kandidátusa. Az elmúlt tizenöt esztendő iparosítását, a termelési eszközök területi elosztását követő vándorlás elemzése során részletesen tárgyalja a vándormozgalmak kiváltó, annak életét és irányát meghatározó adottságok szerepét, a különböző taszító és vonzó tényezők természetét és hatását. Kitér a társadalmi-területi átértékelődés mechanizmusainak ismertetésére, elemzi, hogy az egyik terület miért adja le, illetve a másik terület miért vonzza a népességet. Az egyes területi típusok elhatárolását számos tényező együttes értékelése alapján végzi el, például iparosítást veszti a népesedési jelenségeket, a természeti és földművelési színvonalat, a munkaerőhiányt, a beruházásokat, az új munkakalkulációk területi elosztását, a közlekedési hálózat sajátosságait stb. Fokozott figyelmet fordít a mezőgazdasági munkaerőhelyzet alakulására, a mezőgazdasági népesség összetételében bekövetkezett mennyiségi és minőségi változásokra.

JÓKAI ÖSSZES MŰVEI — CIKKEK ÉS BESZÉDEK I.

Az Akadémiai Kiadó Jókai-sorozatának újabb köteteként most a nagy író cikkeit és beszédeit összegyűjtő ciklus első része jutott el az olvasóhoz.

A kritikai kiadás értelmében a teljes életmű felrajzolására törekszik. S ha a most kézhez kapott kötetben közölt írások nem is tartoznak Jókai életművének legjavához, ha ismeretlenek nem is módosítják lényeges vonásokban azt a képet, melyet irodalomtörténet-írásunk az eddigiek során kialakított a XIX. század legnagyobb prózaírójáról — a vállalkozás távolról sem haszontalan vagy eredménytelen.

Aki e cikkekkel és írásokkal megismerkedik, feltétlenül tanulságos részleteknek, birtokába. Segítségülkkel árnyaltabb, sokoldalúbb tetheti a Jókairól való ismereteit.

Ezek az írások ugyanis szükségeszerűen közelebbi és közvetlenebb — mondhatni: áttétel nélkülibb — kapcsolatban vannak a korabeli valósággal, mint a regények, elbeszélések. Jókainak az eseményekre való reagálása itt szinte lépésről lépésre nyomon követhető, s olyan adalékokkal ajándékozza meg az olvasót, melyeknek sikerrel veheti hasznát az írói életmű kiemelkedő alkotásainak tanulmányozásakor is.

Az első kötet az 1847. január 2. és 1848. március 12-e között napvilágra látott munkákat adja közre.

L. F.